

**СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
ФАКУЛЬТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
КАФЕДРА КУЛЬТУРОЛОГІЇ**

СИЛАБУС

КУЛЬТУРА ПОСТМОДЕРНУ

Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	034 Культурологія
Освітньо-професійна програма	Культурологія
Форма навчання	Денна, заочна

ЗАТВЕРДЖЕНО
Протокол
засідання кафедри культурології
№ 5 від «24» червня 2020 р.

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна / заочна форма навчання	Галузь знань: 03 Гуманітарні науки Спеціальність: 034 Культурологія Освітня програма: Культурологія Освітній рівень: магістр	Вибіркова
Кількість годин / кредитів 120/4		Рік навчання – 1 курс
		Семестр - 2 семестр
		Лекції – 20 год.
ІНДЗ: <u>немає</u>		Практичні (семінарські) – 16 год.
		Самостійна робота -76 год.
		Консультації - 8 год.
	Форма контролю: залік	
Мова навчання		українська

II. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я та по батькові: **Пригода Таміла Миколаївна**

Науковий ступінь: **кандидат філософських наук**

Вчене звання: **доцент**

Посада: **доцент кафедри культурології**

Контактна інформація: моб. тел. 099 0715762, 097 4962592

ел. адреса: tamprygoda@gmail.com

Дні занять: лютий-червень 2021 року (<https://eenu.edu.ua/uk/structure/faculties-and-institutes/fakultet-kulturi-i-mistectv-0?>)

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу

Програма навчальної дисципліни «Культура постмодерну» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів спеціальності «Культурологія».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є постмодерний дискурс культури. У запропонованому курсі презентується багатогранний і плюралістичний аналіз суперечливих і складних тенденцій актуальної культури. Сучасна культура осмислюється у контексті загальноєвропейської історії культури, як один із етапів становлення західної культурної свідомості (премодерн, модерн, постмодерн), як важлива ланка цілісної концептуальної рамки у вивченні основних культурних феноменів і процесів. Постсучасність розглядається як досить дискусійне явище і в культурі, і в культурології, фрагментарне, незавершене, нелінійне, з акцентами на іншості, маргинальності, різноматичності, виключності, одиничності якостей, подій, постатей, перспектив тощо. Перший змістовий модуль присвячений власне методологічним аспектам пост сучасності (філософський дискурс, основні тези і кейси, специфіка підходів для аналітичних студій). Другий модуль – звернення до власне культурних явищ (література, арт-практики, архітектура, урбаністика тощо)

2. Пререквізити

Вивчення курсу передбачає використання знань, набутих із таких навчальних дисциплін як «Сучасна культура», «Культура Нового часу», «Естетика і філософія мистецтва», «Філософія», «Філософія культури», «Медіакультура», інші.

Мета і завдання навчальної дисципліни. Метою викладання навчальної дисципліни «Культура постмодерну» є ознайомити студентів з основними тенденціями новітньої культури та її теоретичного дискурсу. Основними завданнями вивчення дисципліни є формування основ культурологічного осмислення актуальних проблем сучасної культури у загальному (методологічному, історико-культурному, філософському) культурному контексті, з'ясування філософсько-естетичних ідей постмодерної практики; аналіз актуальних процесів у мистецькій сфері; окреслення основних тенденцій в сучасній культурі та її перспектив.

3. Результати навчання (компетентності).

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 2. Здатність спілкуватися іноземною мовою.
- ЗК 3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК 4. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК 5. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
- ЗК 6. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 7. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.
- ЗК 8. Здатність розробляти та управляти проектами.
- ЗК 9. Здатність проведення досліджень та викладання на відповідному рівні.

Фахові компетентності (ФК):

- ФК 1. Усвідомлення взаємозв'язку культурних текстів та контекстів.
- ФК 2. Здатність до оцінювання та аналізу інформації у процесі реалізації професійної діяльності.
- ФК 3. Здатність виявляти культурні потреби суспільства та його окремих груп та визначати шляхи їх задоволення, забезпечувати культурні права і свободи людини.
- ФК 4. Усвідомлення соціальної та етичної місії культуролога, а також можливостей та особливостей практичного використання культурологічного знання.
- ФК 6. Здатність критично осмислювати історичні здобутки та новітні досягнення культури.
- ФК 7. Здатність професійно діагностувати, прогнозувати, проектувати й моделювати культурний розвиток різних культурних регіонів, художньої та візуальної культури.
- ФК 8. Здатність організовувати роботу та здійснювати керівництво закладами культури, а також відповідними структурними підрозділами підприємств і установ, враховуючи економічні, законодавчі й етичні аспекти.
- ФК 9. Здатність до розв'язання актуальних проблем культури з урахуванням особливостей міжкультурної комунікації та ширшого контексту відповідних проблем.
- ФК 10. Здатність здійснювати експертизу культурних об'єктів та культурних процесів, їх критичний аналіз із застосуванням сучасних методів культурології.
- ФК 11. Здатність використовувати сучасні методи та інструменти культурології, методи аналізу даних та інформаційні технології для проведення наукових досліджень, аналізувати і презентувати результати досліджень, аргументувати висновки.
- ФК 12. Здатність розробляти і викладати культурологічні дисципліни в закладах освіти.
- ФК14. Здатність професійно визначати стратегічні напрямки та пріоритети культурної політики Волині, Луцька, їхні креативні та проектні ресурси з урахуванням регіональної специфіки та перспектив культурного розвитку та соціальної ефективності.

Програмні результати навчання (ПРН):

- ПРН 1. Розуміти специфіку та особливості реалізації культурних ідей, образів, та смислів, а також критично оцінювати можливості їхньої інтерпретації для розв'язання суспільно-значимих проблем.
- ПРН 2. Аналізувати текстові та візуальні джерела інформації щодо культурних явищ та процесів, верифікувати інформацію у відповідності до професійних задач.

ПРН 7. Оцінювати історичні здобутки та новітні досягнення культурології.

ПРН 12. Здійснювати експертну оцінку культурних творів, послуг та благ, культурних практик, культурно-мистецьких та дозвіллевих проєктів.

ПРН 14. Планувати і виконувати наукові та прикладні дослідження у сфері культурології, генерувати та перевіряти гіпотези, збирати докази та аргументувати висновки.

У процесі навчання здобувачі повинні:

- знати основні концепції неklasичної парадигми культури і культурології;
- концептуальні поняття і категорії постмодерного дискурсу та їх новітні аберації;
- сучасні мистецькі практики та їх естетичне обґрунтування;
- актуальні тенденції постсучасної культури.
- аналізувати сучасну культурну ситуацію у контексті новітніх методологічних тенденцій;
- порівнювати класичну і неklasичну парадигми культури;
- визначати пост сучасні характеристики мистецьких практик;
- окреслювати цілісний образ нового типу культури і мистецтва в онтологічному зв'язку із попередніми культурними епохами;
- осмислювати основні категорії і концепти культурологічного дискурсу у динаміці і діалектиці та у медійному та комунікативному контексті;
- виявляти й аналізувати основні тенденції актуального культурного процесу у різних сферах у їх взаємозв'язку і взаємовпливі;
- витворювати цілісний образ проблеми у її дослідницькій культурологічній ретроспективі і потенційної перспективи її вирішення;
- удосконалювати і розвивати свій інтелектуальний і культурний рівень;
- опрацьовувати, аналізувати, оцінювати інформацію у процесі професійної діяльності і на цій основі продукувати певну фахову позицію;
- формувати і підтримувати плюралістичну і толерантну комунікацію з іншими сторонами взаємодії (фахова дискусія, міжособистісний контакт, міжкультурна комунікація);
- визначати, відстоювати і транслювати корпоративні цілі і завдання у професійній і соціальній сферах.

5. Структура навчальної дисципліни.

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Лабор.	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю / Бали
Змістовий модуль 1. Постмодерна культур-рефлексія						
Тема 1. Сисловий ландшафт постсучасної культури	22	4	4	12	2	ДС/8
Тема 2. Постмодерний філософський дискурс	20	4	2	12	1	ДС/4+ Р/4
Тема 3. Фугурологія. Постнаука. Штучний інтелект. Нові медіа	15	2	2	12	1	ДС/4
Модульна контрольна робота						МКР/30
Разом за модулем	57	10	8	36	4	50
Змістовий модуль 2. Сучасна культура: постмодерна реальність						
Тема 4. Архітектура постмодернізму	18	4	2	10	1	РМГ/4+ Р/4
Тема 5. Актуальний	15	2	2	10	1	РМГ/4

літературний процес						
Тема 6. Актуальне мистецтво	15	2	2	10	1	РМГ/4
Тема 7. Урбаністика. Глобалізація.	15	2	2	10	1	РМГ/4
Модульна контрольна робота						МКР/30
Разом за модулем 2	63	10	8	40	4	50
Всього годин / Балів	120	20	16	76	8	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, РМГ – робота в малих групах, МКР– модульна контрольна робота, Р – реферат, або ж аналітичне есе.

6. Завдання для самостійного опрацювання.

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	1. Премодерн, модерн, постмодерн як концептуальна рамка європейської культурної свідомості. 2. Іншість (алтерність) як спосіб існування.	12
2.	1. Счасна філософія як «переописання» (Р. Рорті). 2. Втома від постмодерну.	12
3.	Дегуманізація та деантропологізація в культурі.	12
4.	Екологічні тенденції в сучасній архітектурі.	10
5.	Літературний процес в Україні.	10
6.	Проблема «смерті мистецтва».	10
7.	Урбаністичні тенденції в Україні.	10
Разом		76

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента. Відвідування занять студентами є обов'язковими, допускаються пропуски занять з поважних причин (хвороба студента, сімейні обставини тощо).

Теми пропущених занять повинні бути відпрацьовані студентом самостійно і здані викладачу у вигляді індивідуальних завдань. Якщо студент має вагомі причини, що не дозволяють йому систематично відвідувати заняття, він може перейти на вільний графік з дозволу декана факультету.

Політика щодо академічної доброчесності. Підготовані студентом індивідуальні завдання (проблемні завдання, реферати, творчі роботи, есе) мають продемонструвати поглиблене вивчення джерел, змістовність і глибину розкриття теми, творчий підхід і самостійність мислення, оригінальність висновків. За потреби студент може отримати консультацію у викладача у позааудиторний час. Студенти мають дотримуватись етичних норм академічної доброчесності та не допускати обману й академічного плагіату. Під академічним плагіатом розуміється оприлюднення (частково або повністю) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання (цитування). подання робіт, які є не вашими особистими розробками, копіювання чужих ідей без відповідного цитування.

Політика щодо дедлайнів (крайній термін) та перескладання. Диференційований залік проводиться в терміни, визначені деканатом у 2-му семестрі. Студентам, що не з'явилися на диференційований залік з поважних причин дозволяється перескладання в інший термін, встановлений деканатом. Третя й остання спроба складання заліку відбувається за присутності комісії з трьох викладачів, яких визначає деканат, включаючи викладача, який викладав дисципліну.

Методи та засоби діагностики успішності навчання

Поточний контроль, завданням якого є перевірка студентами вивченого матеріалу, визначення ступеня його засвоєння, вироблення навчальних та дослідницьких навичок, формування вміння самостійної роботи з філософськими текстами та спроможності їх осмислення і інтерпретації; а також вироблення навичок письмової та усної самопрезентації.

Поточний контроль здійснюється за такими напрямками:

- ✓ контроль за систематичністю та активністю роботи на семінарських заняттях (усне та письмове опитування);
- ✓ контроль за виконанням завдань для самостійного опрацювання поза рамками аудиторних занять (індивідуальні співбесіди);
- ✓ контроль за рівнем засвоєння та творчого опрацювання у вигляді контрольних завдань;
- ✓ контроль за виконанням індивідуального навчально-дослідного завдання для самостійного опрацювання поза рамками аудиторних занять.

Модульний контроль здійснюється у формі написання контрольних робіт. На модульну контрольну роботу виносяться питання, розглянуті під час вивчення змістового модуля на лекціях, семінарах і самостійно.

V. Підсумковий контроль

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль (мах = 40 балів)							Модульний контроль		Загальна кількість балів
Модуль1							Модуль 2		
Змістови модуль 1			Змістовий модуль 2				МКР 1	МКР 2	100
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	30	30	
8	8	4	4	8	4	4			

Максимальна кількість балів,

яку може отримати студент за види навчальних робіт:

Семінарські заняття (за роботу на одному занятті – 4 бали; у тому числі – відповідь на питання – 3 бали, доповнення – 1 бал) – мах 40 балів;

модульна контрольна робота 1 – мах 30 балів;

модульна контрольна робота 2 – мах 30 балів.

Критерії оцінювання:

Семінарських занять:

- змістовність, глибина висвітлення проблеми;
- логічна послідовність викладу матеріалу;
- підкріплення викладу конкретними прикладами;
- власна точка зору на проблему;
- засвоєння категоріального апарату;
- опрацювання джерел з теми заняття;
- комплексний підхід до питань курсу,
- культура диспуту,
- активна участь в обговоренні та дискусіях.

Самостійної та індивідуальної роботи (проблемні завдання, реферати, творчі роботи):

- поглиблене вивчення джерел,
- опрацювання категоріального апарату;
- актуальність та складність обраної проблеми;
- змістовність, глибина розкриття теми;
- вміння аргументовано і коректно відстоювати власну позицію,
- творчий підхід, самостійність мислення.

Повне й глибоке змістовне розкриття питань по темі оцінюється 4 балами; достатній рівень розкриття – 3 балами; часткове розкриття – 2 балами; поверхнєве й неповне розкриття – 1 балом; якщо зміст теми зовсім не розкрито – 0 балів.

V. Підсумковий контроль

Формою підсумкового семестрового контролю є залік, у випадку незадовільної підсумкової оцінки або за бажанням підвищити рейтинг студент може добрати бали, виконавши певний вид індивідуальних завдань (наприклад, перездати якусь тему, написавши підсумковий реферат, есе тощо). На залік виносяться основні питання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач.

Перелік питань до заліку

1. Глобалізаційні процеси в сучасній культурі.
2. Премодерн, модерн, постмодерн як смислова метаморфоза європейської культурної свідомості.
2. Архітектура постмодернізму: основні ідеї.
3. Футурологія: трансформація світу і людини.
4. Основні архітектурні стилі кінця XX-початку XIX століття.
5. Урбаністика: основні ідеї.
6. Феномен креативності у сучасній культурі.
7. Від етики до постетики.
8. Основні чинники сучасної цивілізації: стратегії виходу.

9. Штучний інтелект як фундаментальний науковий напрямок інтелектуальної діяльності.
10. Феномен інтерактивної комп'ютерної графіки.
11. Проблема творчості та самоздійснення в постмодерні.
12. Постмодерн та авангард: історичне та ідеологічне співвідношення.
13. Проблема децентрації в сучасній культурі.
14. Постмодерністська чуттєвість.
15. Альтернативне літературознавство як творчість.
16. Текст як культурна реальність.
17. Текстівір: методологічні відмінності.
18. Нарратив і дійсність в постмодерні.
19. "Смерть автора" як феномен сучасної культури.
20. "Кінець філософії": проблема прочитання.
21. Дискурс "занепаду Європи": негатив і позитив.
22. Феномен сучасного літературного процесу.
23. Літературознавство як література.
24. Постмодерний синтез мистецтв.
25. Антимистецтво у мистецтві. Проблема "смерті мистецтва".
26. Процесуальні форми в мистецтві: пошук простору.
27. Феномен сучасної постмодерністської художності.
28. Постмодернізм в архітектурі.
29. Проблема маніпуляції суспільною свідомістю.
30. Феномен цифрових технологій у сучасному арт-просторі.
31. "Суспільство спектаклю" Гі Дебора.
32. "Вираження і смисл" В. Подороги.
33. "Ніцше" Ж. Делеза.
34. "Від твору до тексту" Р. Барта.
35. "Ніцше і християнство" К. Ясперса.
36. "Симулякри і симуляції" Ж. Бодрійяра.
37. "Прозорість зла" Ж. Бодрійяра.
38. "Спокуса" Ф. Бодрійяра.
39. "Різома" Ж. Делеза і Ф. Гваттарі.
40. Ніцше" М. Фуко.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

7. Рекомендована література

8. Адорно Т. Негативная диалектика. / Т. Адорно – М., 2003.
9. Адорно Т. Эстетическая теория. / Т. Адорно – М., 2001.
10. Арнхейм Р. Искусство и визуальное восприятие. / Р. Арнхейм – М., 1974.
11. Архитектура Запада. Модернизм и постмодернизм. – М., 1986.
12. Барт Р. S/Z./ Р. Барт – М., 1999.
13. Барт Р. Америка. / Р. Барт – СПб., 2000.

14. Барт Р. Избранные произведения. Семиотика. Поэтика. / Р. Барт – М., 1994.
15. Барт Р. Мифологии. / Р. Барт – М., 2000.
16. Барт Р. Фрагменты из речи влюбленного. / Р. Барт – М., 2002.
17. Бахтин М. М. Литературно-критические статьи. / М. М. Бахтин – М., 1986.
18. Бахтин М. М. Творчество Франсуа Рабле и народная культура средневековья и Ренессанса. / М. М. Бахтин – М., 1990.
19. Башляр Г. Вода и грезы: Опыт о воображении материи. / Г. Башляр – М., 1998.
20. Башляр Г. Новый рационализм. / Г. Башляр – М., 1987.
21. Беньямин В. Произведение искусства в эпоху его технической воспроизводимости. / В. Беньямин – М., 1996.
22. Библер В. С. Цивилизация и культура // Библер В.С. На гранях логики культуры: Книга избр. очерков. / В. С. Библер – М., 1997. – С.277-313.
23. Бодрийяр Ж. В тени молчаливого большинства, или конец социального. / Ж. Бодрийяр – Екатеринбург, 2000.
24. Бодрийяр Ж. Прозрачность зла. / Ж. Бодрийяр – М., 2005.
25. Бодрийяр Ж. Символический обмен и смерть. / Ж. Бодрийяр – М., 2004.
26. Бодрийяр Ж. Симулякры і симуляції. / Ж. Бодрийяр – К., 2004.
27. Борхес Х. Л. Оправдание вечности. / Х. Л. Борхес – М., 1994.
28. Борхес Х.Л. Вавилонская библиотека // Борхес Х.Л. Оправдание вечности. / Х. Л. Борхес – М., 1994.
29. Босенко А. В. О другом. Симуляция пространств культуры. / А. В. Босенко – К., 1996.
30. Босенко А. В. Реквием по нерожденной красоте. / А. С. Босенко – К., 1992.
31. Босенко О. Третій образ// Філософська і соціологічна думка. – 1993. - № 7-8. – С.53-74.
32. Босенко О.В. Метафизика твердого текста// Філософська і соціологічна думка. – 1994. - № 3-4.
33. Бусев М.А. Хэролд Розенберг об авангардизме и искусстве США 60-70-х годов // Искусствознание Запада об искусстве XX века./ М. А. Бусев - М., 1988
34. Бэнэм Р. Взгляд на современную архитектуру. / Р. Бэнэм – М., 1980.
35. Валери П. Об искусстве. / П. Валери – М., 1993.
36. Воинова З. Хепенинг и его теоретики // Современное буржуазное искусство: критика и размышления. / З. Воинова – М., 1975
37. Галеви Д. Жизнь Фридриха Ницше. / Д. Галеви – Рига, 1991.
38. Гатальська С. М. Філософія культури. / С. М. Гатальська – К., 2005.
39. Гендерна перспектива. – К., 2004.
40. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека. Український літературний постмодерн. / Т. Гундорова – К., 2005.
41. Гусаченко В. В. Трасгрессии модерна. / В. В. Гусаченко – Харьков, 2001.
42. Делез Ж. Логика смысла. / Ж. Делез – М., 1995.
43. Делез Ж. Ницше. / Ж. Делез – М., 1997.
44. Дженкс Ч. Язык архитектуры постмодернизма. / Ч. Дженкс – М., 1985.
45. Едикс Ю. История современной архитектуры. / Ю. Едикс – М., 1972.
46. Еко У. Роль читача. Дослідження з семіотики текстів. / У. Еко – Львів, 2004.
47. Жиров Л. В. Человеческая телесность: философский анализ. / Л. В. Жирова – Ростов-на Дону, 1988.
48. Забужко О. Шевченків міф України. Спроба філософського осмислення. / О. Забужко – К., 2003.
49. Завадская Е. В. Культура Востока в современном западном мире. / Е. В. Завадская – М., 1997.
50. Зимовец С. Н. Тела шпионажа / С. Н. Зимовец // Философский поиск. – 1995. - № 1. – С. 35-50.

51. Зубрицька М. Homolegens: читання як соціокультурний феномен. / М. Зубрицька – Львів, 2004.
52. Иванов Вяч. Родное и вселенское. / Вяч. Иванов – М., 1994.
53. Иконников А. В. Зарубежная архитектура: От «новой архитектуры» до постмодернизма. / А. В. Иконников – М., 1982.
54. Ильин И. П. Постмодернизм: от истоков до конца столетия: Эволюция научного мифа. / И. П. Ильин – М., 1998.
55. Ильин И. П. Постструктурализм. Деконструктивизм. Постмодернизм. / И. П. Ильин – М., 1996.
56. Козловски П. Философские эпопеи. Об универсальных синтезах метафизики, поэзии и мифологии в гегельянстве, гностицизме и романтизме / П. Козловски // Вопросы философии. – 2000. - № 4. – С.37-52.
57. Конен В. Третий пласт: Новые массовые жанры музыки XX века. / В. Конен – М., 1994
58. Коннор С. Теоретики постмодерну / С. Коннор // Всесвіт. – 1998. - № 1. – С.117-125.
59. Контркультура и социальные трансформации. – М., 1990
60. Красота и мозг: Биологические аспекты эстетики. – М., 1995.
61. Крючкова Н. Антиискусство: теория и практика авангардистских движений. / Н. Крючкова – М., 1983.
62. Кукаркин О. Буржуазная массовая культура. / О. Кукаркин – М., 1983.
63. Куликова И. С. Антиискусство и буржуазная действительность. / И. С. Куликова – М., 1978.
64. Левчук Л.Т. Західноєвропейська естетика XX століття. – К., 1998.
65. Личковах В. А. Авангард – постмодернізм – універсалізм: зміна парадигм неklasичної естетики / В. А. Личковах // Філософська і соціологічна думка. – 1996. - № 78. – С.142-165.
66. Лук'янець В. С., Соболев О. М. Філософський постмодерн. / В. С. Лук'янець, О. М. Соболев – К., 1998.
67. Мамардашвили М. Как я понимаю философию. / М. Мамардашвили – М., 1990
68. Мамардашвили М. Картезианские размышления. / М. Мамардашвили – М., 1993.
69. Мамардашвили М. Необходимость себя: Введение в философию, доклады, статьи, философские заметки. / М. Мамардашвили – М., 1996.
70. Мамардашвили М. Превращенные формы (О необходимости иррациональных выражений) / М. Мамардашвили // Мамардашвили М. Как я понимаю философию. – М., 1990.
71. Мамардашвили М. Эстетика мышления. / М. Мамардашвили – М., 2001
72. Маркузе Г. Эрос и цивилизация. Одномерный человек. Исследование идеологии развитого индустриального общества. / Г. Маркузе – М., 2003
73. Мерло-Понти М. Око и дух. / М. Мерло-Понти – М., 1992.
74. Мерло-Понти М. Феноменология восприятия. / М. Мерло-Понти – М., 1998.
75. Мерло-Понти М. Видимое и невидимое. / М. Мерло-Понти – К., 2003.
76. Мигунов А. С. Vulgar. Эстетика и искусство во второй половине XX века. / А. С. Мигунов – М., 1991.
77. Милле К. Современное искусство Франции. / К. Милле – Минск, 1995.
78. Неборак В. Введення у Бу-Ба-Бу. / В. Неборак – Львів, 2003
79. Ницше Ф. Сочинения: В 2 т. / Ф. Ницше - М., 1990.
80. Новейший философский словарь / Сост.А.А.Грицанов. – Минск, 1998.
81. Ортега-і Гасет Х. Вибрані твори. / Х. Ортега-і-Гасет – К., 1994.
82. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. / С. Павличко – К., 1998.
83. Павличко С.Д. Теорія літератури. / С. Павличко – К., 2005
84. Пелевин В. Чапаев и Пустота. / В. Пелевин – М., 2003.

85. Пелевин В. Generation "P". / В. Пелевин – М., 2003.
86. Подорога В. Выражение и смысл. / В. Подорога – М., 1995.
87. Подорога В. Феноменология тела. Введение в философскую антропологию. / В. Подорога – М., 1995.
88. Пятигорский А. Непрерываемый разговор. / А. Пятигорский – СПб., 2004.
89. Рославец Е. Н. Разрушение образа. Е. Н. Рославец – К., 1984.
90. Самосознание европейской культуры XX века. – М., 1991.
91. Сартр Ж.-П. Буття і Ніщо. / Ж.п. Сартр – К., 2001.
92. Соболь О. М. Постмодерн і майбутнє філософії. / О. М. Соболь – К., 1997.
93. Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрямки. Хрестоматія. – К., 1996.
94. Сучасне природознавство: когнітивний, світоглядний, культурно-історичний виміри. – К., 1995.
95. Туганова О. Э. Постмодернизм в американской художественной культуре / О. Э. Туганова // Вопросы философии. – 1980.
96. Туганова О. Э. Современная культура США. Структура. Мировоззренческий аспект. Художественное творчество. / О. Э. Туганова - М., 1989
97. Тупицина М. Критическое оптическое. Статьи о современном русском искусстве. / М. Тупицина – М., 1997.
98. Философия эпохи постмодерна. – Минск, 1996.
99. Філософія. Світ людини. Курс лекцій. – К., 1999
100. Філософсько-антропологічні студії. 2000. – К., 2000.
101. Філософсько-антропологічні читання' 96. – К., 1997
102. Фуко М. Ницше. / М. Фуко – М., 2000.
103. Фуко М. Археология знания. / М. Фуко – М., 1986
104. Чучин-Русов А. Е. Новый культурный ландшафт: постмодернизм или неоархаика / А. Е. Чучин-Русов // Вопросы философии. – 1999. - № 4. – С.24-41.
105. Шестов Л. Достоевский и Ницше (философия трагедии). / Л. Шестов – М.1997.
106. Шпенглер О. Закат Европы. Очерки морфологии мировой истории. Т.1. Гештальт и действительность. / О. Шпенглер – М., 1993.
107. Якимович А. О лучах Просвещения и других световых явлениях (культурная парадигма авангарда и постмодерна) / А. О. Якимович // Иностранная литература. – 1994. - № 1. – С. 241-248.
108. Ясперс К. Ницше и христианство. / К. Ясперс - М., 1994.